

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Előfizetési ára egész évre 20 P,
VII., Király-u. 43. Tel. J. 428-41. félévre 10. P. Postatakarék. cseksz. 16760

Választójog és összeférhetetlenség

Irta: Zala Zsigmond.

A legutóbbi hitközségi választásnál három alapvető programot hirdettem:

1. a választójognak kiterjesztését,
2. az összeférhetetlenség megvalósítását, végül
3. a számvevőszéknek felállítását.

Szerénytelenül mondhatom, hogy programom nemcsak a jogból kirekesztettek, hanem a bekebelezettek sorai-
ban is nagy visszhangra talált. A zsidóság köreiből forró, izzó
hangulatot teremtettek a lobogómra felírt programpontok.
Mebukással fenyegették mindazokat, akik a hatalmon voltak
s azután jó zsidó becsületességgel nélkülem kötöttek paktumot a
hatalom gyönyöreinek élvezése érdekében. Ki tudja, jogkiter-
jesztés esetén hányan ülnének a mai vezetők közül a *vezetői*
báronyszékben?

Hirdettem, hogy a *hitéletnek kérdéséhez* nem szabad nyulni,
mert a hitélet irányítása és vezetése kizárólag *lelki vezetőink*,
tehát rabbijaink feladatát kell, hogy képezze. Az adminisztrá-
cionális ügyekbe azonban minden egyes zsidónak, aki a teher-
viselésben részt vesz, beleszólást kell biztosítani. Senkinek közü-
lünk, akik a mozgalmat vezettük, nem jutott eszünkbe a zsidó
hagyományok érintése. A zsidó kultusz ápolása, a hagyomá-
nyok tiszteletben tartása, örök törvényeink és igazságainknak
nemzedékeken keresztül való megőrzése előttünk szent feladatot
képeznek. De a zsidó gazdasági ügyek intézését mindazoknak
kell biztosítani, akik a hitközség fenntartásához, bármely kis
összeggel is hozzájárulnak.

Az összeférhetetlenség ugyancsak megvalósítandó. „Köved vagy üzlet”. Mindkettőnek együttesen való élvezése a zsidó jó erkölcsbe ütközik. A jogkiterjesztésnek a zsidó életbe való bevitelére friss életet, nemesebb gondolkodást, magasztosabb felfogást biztosít gazdasági területen és önmaga fogja az összeférhetetlenséget megvalósítani.

Az 1867. évi XVII. t.-c. felszabadította a zsidóságot a polgári és politikai jogok tekintetében a keresztényekkel egyenjogusította. Ezzel szemben a pesti zsidó hitközség még nem látta érkezettnek az időt arra, hogy saját hitsorsosait felszabadítsa, hogy nekik egyenlő jogot adjon. A tömeget minden jogból kirekeszti, bizonyára azért, mert fél a tömeg által hozandó verdiktől. Erre szerintem minden oka meg is van, mert nem fogják elfelejteni, hogy súlyos megterhelés ellenében minden kérésük, könyörgésük süket fülekre talál!!

Nagyon elítélendőnek tartom, hogy a hitközség kebelén belül nem egyszer burkoltan bár, de mégis politika mozgatja a dolgokat. Ilyen politikai sakkhuzásnak készült egy új zsidó hitközségnek a létesítése. Ezt azért emlitem meg, mert annak idején ismerőseim körében nagy mozgalom indult meg ezen létesítendő hitközség támogatása iránt. Szinte egyhangu indokolásként hallottam, hogy nem maradunk olyan hitközség kebelében, amely még máig sem tudott oda felemelkedni, miszerint felismerje a jogkiterjesztésnek magasztos jelentőségét.

Nem egyszer hallom és olvasom a vezetők részéről, hogy milyen megdöbbenő módon szaporodik a hitehagyottak száma. Nem szenved kétséget, hogy a súlyos gazdasági viszonyok nagy mértékben előidézői ezen jelenségnek. De ha mélyebben kutatom mindazon tényezőket, amelyek számításba jöhetnek a végső elhatározás kialakulásában, úgy meg kell állapítanom, hogy a jogokból való kirekesztés és az ennek nyomában járó elkeseledés szintén nagy szerepet játszó tényezői hittestvéreink eltévelyedéseinek.

Lássák be végre, hogy nem lehet egy szájból kétféle szelet fujni. Nem lehet kifelé hirdetni, hogy a zsidók tömeges gazdasági pusztulásának a mai rezsím az okozója, amely gazdasági pusztító hadjáratot indított a zsidók ellen és amely rezsím csak a jogból kirekesztetteknek a jog sáncaiba való beeresztése után volna megdönthető. Befelé a zsidó hitéletben azonban titokban, sűgva hirdetni, terjeszteni, hogy a kirekesztett zsidók joggal való felruházása esetén turbulens elemek veszélyeztetnék a hitközség hitéletét. Ne féljenek tisztelt urak, azok az *apró kirekesztett zsidók* voltak őrzői évezredekén keresztül a zsidó hagyományoknak. Ők a zsidóság igazi vértanúi, nekik köszönhet-

jük, hogy hitünk igazi tisztaságában sok ezer esztendőn át fennmaradt. Azok között nincs tévelygő, nincs hitét áruba bocsájtó, nincs megalkuvó, nincs politikai koncert kockáztató. Ők a mi hőseink, akikre nyugodtan bizhatjuk hitközségünk irányítását.

A hitközség minden egyes tagját egyformán megilleti a szervezeti jog, amely jog *titkosan* gyakorlandó, hogy a tiszta és igazi többségi vélemény meghamisítatlanul alakuljon ki.

Husvéti riport

Stern Samu széderje

A leányárvaházban a szédert *Stern Samu* celebrálta. Ez nem volt olyan Potemkin-széder. Az elnök elvette a kántor kezéből az ezüst serleget és elmondta a „*Kiddist*” és utána az egész Hagadát precizen és hangsullyal — „*mit dem Tropp*”-énekelve az évezredes hagyományok szerint. „*Kedine Kechilchussa.*” Ahogy ő ezt őseitől hallotta és tanulta Jánosházán. Ugy csinálta, ahogy én csinálom, vagy *Patai József*, avagy *Freudinger Ábrahám* és *Frankl Adolf*. Mindnyájan egyformán csináljuk, csekély eltérés-

sel. Nincs benne semmi különös, mégis érdemes ezt a kronikásnak feljegyezni, mert ember-emlékezet óta nem volt Pesten hitközségi elnök, aki a szédert kellő formák közt tudta volna adni. Sem *Székely Ferenc*, sem *Weimann Fülöp*, sem *Kornfeld Zsigmond*, sem *Wahrmann Mór*, még *Léderer Sándor* sem. Pedig az utóbbi csakugyan értette a dolgot. De ezt még sem tudta úgy, mint *Stern Samu*. „*Ki laj násze Kapeszach háze.*” Ilyen husvét nem volt emberemlékezet óta Pesten.

K i t ű n ő m i n ő s é g ű

**Hutter szarvas
szappan kóser**

כשר

Kapható minden fűszer és festékkereskedésben. Gyártja a budapesti orth. hitközség rabbinatejának felügyelete mellett:

Hutter József Szappangyár-Olajipar
Részvénytársaság
Budapest, VII., Erzsébet-körut 6. szám
Telefon József 461—91, 92, 93, 94.

אָרַמְדָה כֶּשֶׁר

„CERES” ételzsir

a szokott kiváló minőségben minden fűszer, csémege- és élelmiszerüzletben kapható.

HUTTER JÓZSEF
szappangyár Olajipar Rt.
Budapest, VII., ker.
Erzsébet-körut 6 sz.
Tel.: J. 461-9, 92, 93, 94.

Széder a fogházban

Sok szép széder volt Pesten. Zableréknél, Fabriczkiéknél stb. Az Aggteleki uccában jelen voltam; Hajdu Marcelné, Zimmermanné gyönyörű munkát végeztek. A szó nemes értelmében vett „Kol difchin“ volt jelen. Minden szegényt behívtak és fehér asztal mellé ültették. Budán három helyen rendeztek szédert a szegények részére. Meghatóan szép volt és fenségesen hirdeti, hogy mire képes ez a gazdaságilag le-

rongyolt zsidóság. De a legnemesebb, a legfenköltebb mégis a budai hitközség megbizásából, *Haas Lajos* előljáró szédere volt, aki a pestvidéki ügyészség fogházában az ottani szerencsétlen embereknek rendezett ünnepélyes szédert. Bevallom emberi gyarlóságomat, hogy ilyen szép gondolat nem jutott eszembe és nem is volna hozzá energiám ezt megvalósítani.

Budai-Goldberger széderje

Az Omike a Facsarnokban fényes széderestét rendezett, *Goldberger Leó* vezérlete alatt. Ha igazak a hírek, hogy az összes kiadásokat *Goldberger Leó* a sajátjából viselte, ellenben az összes bevételek és felülfizetések az Omike pénztárát gyarapítják, ez esetben csak dicsérni lehet és mindenkor dicsérni fogom *Goldberger Leót*, ha könyvadományokkal támogatja a magyar zsidókulturát. Hiába beszél ő erről fitymálólag, én csak mosollyal fogadom és nem hagyom magamat irritálni. Dicsérek, ahol dicsérni lehet és kritizálok, ahol kritizálni kell.

Löwenstein nagyobb ur volt *Goldbergernél*, a műselymek birodalmában és még sem beszélt a sajtóról fitymálólag. De Löwensteinnél sokkal nagyobb ur *Nagy Frigyes* is kénytelen volt tűrni a sajtó kritikáját.

Szakemberek közt ismeretes, de *Goldberger Leónak* talán új-

szerű lesz, ha elmondom *Nagy Frigyes* ismert esetét *Mendelssohn Mózes*szel. *Nagy Frigyes* könyvet írt francia nyelven. *Mendelssohn* éles kritikát írt a király ellen és szemére vetette, hogy egy német fejedeleimnek nem illik más nyelven írni, mint németül. *Mendelssohn Mozes* „*Schutzjude*“ volt és *Nagy Frigyes* megizente, ha nem hagyja abba a kritikát, akkor le fogja csukatni hat hónapra. *Mendelssohn* erre azt válaszolta, hogy nem hagyja magát kritikájában megzavartatni, mert ha egy király könyvet ír, akkor tünni tartozik a kritikát is. Ha a király kuglizik, akkor neki is a fiu — „*der Kugeljunge*“ — mondja be hány bábót ütött.

A facsarnoki szédert *Goldberger Leó* teljesen önkényesen rendezte. Hogy kit hívott meg, nem tudom, de tény, hogy *Patai Pintér*, *Schönfeld* szerkesztők és csekélységem nem voltunk hivatalosak. Ennek dacára kiszivárgott.

hogy a széder talmi volt, Potemkin-széder, mely nélkülözött minden zsidó zamatot.

Beszédek bőven voltak, beszélt *Goldberger Leó* is, de a komolyabb értelemben vett „széderadó” hiányzott. Chüpperoltak sokat, kihagytak a szövegből úgy, hogy Hajdu Miklós volt kénytelen az „ájtatos” közönséggel közölni, hogy hányadik oldalon tart az iramló menet. Csodálkozom, hogy Hajdu Miklós erre vállalkozott és kíváncsi vagyok, mely részeket hagyták ki? Csak nem a zsoltárokat, a Halleluját, avagy a *Hadüt*? Nincs a Haggadában olyan részlet, melyet szabad volna kiselejtezni. Ezenkívül a nagyon tehetséges *Baracs Marcellné* gyönyörű beszédet mondott és *Weiler Ernő* veszekedett a pincékkel.

Külsőségeiben az ünnepély fényes volt. A férfiak szmokingban, a nők diszes estélyi toalettben. Az *Ungár* gyerek és *Hajdu Tommy* kitűnően mondták el a Mánis-tánut. Meleg hangulat uralkodott

ALBUS
 minőségben a budapesti
 orthodox rabbinatus
 felügyelete alatt gyártjuk
 megbízható orth. כשר
MOSÓ ÉS
mosdószappanainkat,
KÖVETELJE MINDENÜTT!
ALBUS szappangyárak
Schützer Jakob és Fia cég

a virágdiszes teremben. Minden stimmel, csak épen széder nem volt, hiányzott a tradicionális zamat, az évezredes patina. Ez esetben nem *Goldberger Leó* a hibás. Ő jót akart, sőt pénzáldozatokat is hozott az Omike érdekében. Csak a tanácsadói voltak rosszak. A tradícióellenes széderért ki felelős?

Stein Emil „kadis“-ja

Érdemes leírni, hogy minél szélesebb körben tudják meg: a Pesti Magyar *Kereskedelmi Bank* vezérigazgatója reggel-este kadist mond a templomban, elhunyt édesanyja lelkiüdvéért. Azonkívül mondat is kadist *Pozsonyban* és *Jeruzsálemben* óvatosságból, ha netán gátolva volna személyesen megjelenni a templomban. Nem ujság ez *Stein Emilnél*, mikor az atyja meghalt, ugyanigy cselekedett.

Stein Emil mindenkor hangosan volt zsidó. A hangos szó alatt azt értem, hogy sohasem leplezte hitvallását. Nem tünte-

tett a zsidóságával, nem igyekezett a felekezeti életben vezető szerephez jutni, de elérte mai pozícióját anélkül, hogy egy *jótányit is engedett volna zsidóságából*.

A nagy publikum akkor figyelt fel rá és akkor értette meg milyen jelentős állás a *Kereskedelmi Banknál* az ügyvezető igazgatóság, mikor *Hegedüs Lóránd* bevonult ügyvezetőnek és mikor később *Hegedüs* oly nehezen cserélte fel ezt egy miniszteri tárcával. Azóta mindenki tudja, hogy milyen hatáskört és hatalmat jelent ez a pozíció. De ma *Stein Emil* ennél is több, ő az ügyvezetők között az első, a vezér. És midőn nap-nap után eljár a templomba, hangosan hirdeti ezzel a csüggedőknek és a kételkedőknek, akik azt tartják, hogy az érvényesülés első feltétele hátat fordítani a zsidóságnak.

Mikor vezérigazgatónak kinevezték, ezt a *hivatalos Sip-utca* nem ünnepelte, de széles rétegek örömmel és büszkeséggel fogadták a hirt, hogy egy jó zsidó, egy igazi hittestvér a mai rossz viszonyok dacára ilyen magas pozícióba került.

A mult század utolsó tizedeiben egy népszerű *Rotschild* volt, a frankfurti ág szeniorja. A párisi, a bécsi, a londoni *Rotschild* csak egy gazdag zsidónak számított, akivel nem foglalkoztak. De a frankfurti ház főnöke imaházat rendezett be a lakásán és mikor anyja meghalt, reggel-este előimádkozott és kadist mondott. Ezt a *Rotschildot* a zsidóság szeretetébe vette, erről legendák keringenek a világ minden tájékán. A szülő példaként állítja oda a gyermekek elé: Ime még egy *Rotschild* is betartja a kadis-mondást.

Ugyancsak ez a magyarázata *Montefiore* nagy népszerűségének. *Cremieux* és a többi társairól csak halványan emlékeznek, de *Montefiore* arcképe ott diszeleg sok zsidó házban, mert *Montefiore* még utazásaiban is „*minjant*” rendezett, naponként imádkozott és kadist mondott. A zsidók azért fogadták szeretetükbe, a jesivákban róla mesélnek „*mincha*” előtt és „*mincha*” után emlegetik. Az öregek példaként állítják oda a fiataloknak és nem vész ki emléke Izraelben.

Ez a *Stein Emil* esete. Más zsidó is elért Magyarországon nagy pozíciót, de a kadist mondó *Stein Emil*t a zsidóság szeretetébe veszi. Idővel legendák mesélik majd róla, hogy volt egyszer egy nagy vezérigazgató, aki reggel-este *templomba járt kadist mondani*.

Csak a pozsonyiak látják ezt más szemmel. Ők megilletődött tisztelettel emlékeznek az elhunyt „*nagyasszonyról*”. Superlativusokban beszélnek róla és jótékonyságáról. A pozsonyiak mindezt *természetesnek* találják, sőt el is várják *Stein Emil*től.

Miért nem választották meg Endrei Henriket alelnöknek?

Tisztelt Szerkesztő Ur!

A Szent Egylet legutolsó közgyűlésén évek óta először tartottam szükségesnek felszólalni, természetesen elismerésemet nyilvánítani a Chevra Kadisa jótékony intézményei iránt és hangsúlyoztam, hogy évtizedes tradíciójához hiven a Chevra mindenkor irgalmasságot tanusított az élők és nemes kegyeletet a holtak iránt. Habár a Szentegyletet önzetlen és önfeláldozó férfiak vezetik, de én tökéletességet csak az isteni alkotásokban látok, intézményekben, melyeket emberek vezetnek, lehetnek hibák. Ilyen hibának tartom, hogy a Chevra Kadisa a Cionház vételénél — melyet szerény nézetem szerint amugy is drágán vásároltak — províziót fizettetett. Ezt én szükségtelennek tartom, amikor ma az ingatlanoknál sokkal több az eladó, mint a vevő. Ez alkalommal indítványoztam, mondja ki a közgyűlés, ezentúl házvételek helyett inkább a Szeretetház kibővítéséről gondoskodjék, hogy minél több gyógyíthatatlan beteget lehessen ott elhelyezni, mert tudtommal évek óta ezerszámra nem nyertek hitestvéreink kérvényei elintézését. Ezen indítványomat az Elnökség nem tartotta érdemesnek arra, hogy a közgyűlésnek elfogadásra terjessze elő, hanem egy clőttem ismeretlen ur állott fel, aki helytelenítette felszólalásomat, mire az elnök indítványomat egyszerűen elutasította. A lapoknak leadott kommuniké szintén elhallgatta felszólalásomat és mindenki csodálkozására a „Szombat” sem említette meg az esetet.

Tisztelt Szerkesztő Ur! Ez nincs rendben. Önnek nincs joga hallgatni és biztosan elvárom, hogy fenti soroknak helyt ad. A „Szombat” a gerinces szókimondás színében jelent meg a porondon és mint ilyen, rövid időn belül tekintélyre és megbecsülésre tett szert. Viszont a „Szombat” önmagával kerül ellentétbe, ha a fontos kérdések elől kitér és nem mondja el őszinte véle-

RADION EGYMAGA MOS!

Gyártja: **Hutter József szappangyár — Olajipar rt.**
Budapest, VII., Erzsébet körút 6.

Telefon: József 461-91, 92, 93, 94.

ményét. A „Szombat“ nem lehet fontolgtató, okoskodó, a „Szombat“-tól mást várunk! Kiváló tisztelettel Quitt Lipót.

*

Igaza van Quitt Lipótnak! Az én elgondolásom ugyan mindig az volt, hogy a Szentegylet embereit mindig dicsérni kell, intézményeit népszerűsíteni, mert a közvélemény jóvoltából tartja fenn magát és hagyományokból gyarapítja vagyonállagát és azért kívánatos, hogy a kritika szemüvegét a Laudon-uccával szemben ne használjuk. A szigorú felhívásra azonban még sem tudok nemet mondani és betörök egy kis ablakot, hadd járja át a világosság és a levegő a székláz ódon falait.

A házvételhez nem akarok hozzászólani, nem ismerem ennek részleteit és ezek hijján egyelőre komoly véleményt mondani nem tudok.

Annál jobban ismerem az alelnökválasztás kulisszatitkait. Sehol a világon nem ismerik az elnökhelyettesi intézményt. A Képviselőháznak, a Kuriának, az Ügyvédi Kamarának van elnöke és alelnöke. Az alelnök természetesen helyettesíti az elnököt. A Ganz-Danubiusnál két elnök van: báró Harkányi és Klein Gyula. A Pamutiparnál egy elnök van és egy társelnök: Scitovszky és Kovács Géza. Egyik sem a „siresz“ jele. Mindenütt a világon csak elnök van és alelnök. Az elnökhelyettes intézmény csak nálunk Pesten van meg, hitközségi specialitás. A Szentegyletet vezető néhány ember színódust tartott Abbáziában, bevonták G. Gusztáv bácsit a tanácskozásba és elhatározták, hogy a Szentegyletnél is intézményesítik az elnökhelyettesi állást és megválasztják Krámer Miksát elnökhelyettesnek. Ha a Glücksthal Samu tud elnökhelyettes lenni, miért nem lehetne az Krámer Miksa is. Hogy ez mire lesz jó, én nem tudom, csak a „char-tümé micrájim“, csak Egyptom bűvészei tudnák ezt felderíteni. Mindenesetre felszabadul így egy alelnöki állás és erre majd megválasztják Endrei Henriket, akinek eddig is három címe van: főügyész, főtitkár, igazgató.

Az abbáziai kombinációt nem koronázta siker, mert a választmányi ülésen felszólalt Nagy Andor, a régi rasekólok gerinces utóda és vétót mondott. Hosszabb beszédben kifejtette, hogy nem lehet összekeverni a kormányzatot a közigazgatással és az igazgató csak adminisztrálhat és nem lehet tagja az elnökségnek. Súlyos érvekkel támasztotta alá véleményét és ennek folyományaként a választmány egyhangulag elejtette az Endrei-féle alelnöki kombinációt.

Nagy Andor fellépésében ráismerek a régi nagy rasekólok mentalitására, akik megadták a tiszviselőknak a nekik kijáró minden tiszteletet és megbecsülést, de a kormányzati gyeplőt erősen tartották a kézben. A régi világban nemcsak híres nagy rabbinusok voltak, de nagy szerepet játszottak a „nagy“ rasekólok is. A régi zsidók

gettóban éltek, közéleti szerepléshez nem jutottak és kormányzáshoz való tehetségüket a kilékben élték ki. A történelem feljegyzései szerint ezek közt sok kiváló „egyéniség” volt, akik nemcsak befelé tudtak rendet tartani erős kézzel és tekintéllyel, de szükséghez képest hercegekkel és királyokkal szemben is méltóan tudták képviselni a felekezet érdekeit.

Érdekesen világítják meg ezt a rabbinusok szerződésai. Valóságos „királyi hitlevél” volt egy ilyen szerződés. Oldalakon át kaligrafikus irással dicsőítik a meghívandó egyházfőt. Egy királyt megillető hódolattal járulnak elébe, ráruháznak lelkiekben minden hatalmat, pontosan körülírják jogait és kötelességeit, biztosítják továbbá a hitközség vagyoni viszonyaihoz mérten a megélhetését, gondoskodnak családjáról, sőt arra is vállalkoznak, hogy tanítványainak élelmezéséről is gondoskodni fognak. Csodaszépek ezek a hitlevelek. Ragyogó keleti stílusban, ékes héber nyelven és ornamentikával vannak megfogalmazva, akár csak egy korona átnyujtása volna a tartalma. De a vége felé sohasem hiányzik három-négy rideg és száraz paragrafus, mely a hitközség jogait körvonalazza, a rasekól fennhatóságát megismétli és leszögezi.

Ezek a régi hires „nagy” rasekólok méltó utódjaként szerepelt Nagy Andor felszólalásában a hatásköri túllépés ellen.

Blockner senior

Blockner (Balázs) junior

Blockner bácsit mindenki szereti, tiszteli és becsüli. Ő alapította a ma már nemzetközi viszonylatban is neves céget. Primitív kezdettel, szorgalommal, munkával és mindenki által értékelt becsületességgel küzdötte ki a nagy eredményt. Azonkívül mint hithű zsidó a felekezeti életben is megbecsült pozícióhoz jutott. Köztudomásu, hogy szabad óráiban szegények bajait igazítja, kilincsel, könyörög és mindenképen igyekszik a bajba jutott emberek sorsán javítani. Főspeciálisága kultuszadó-leírásokat ki-

eszközölni. Ha ez nem sikerül, a magáéból fizet, csak hogy ne kerüljön sor az árverésre. Tudok eseteket, mikor az utolsó percben taxiba ült és ott a helyszínen adta át a végrehajtónak a rendezést igazoló irást. Ezen nemes ténykedésének elismerése fejében a legkényesebb bizalmi pozíciót bízták rá a hitközségnél. *Írók, lapírók, kiadók, nyomdászok* adóügyeiben ő a szakértő, ő az elnök. A hitközség érdekeit nem téveszti szem elől és mégis közmegelegedésre végzi nehéz feladatát. A sajtó berkeiben nagyon

népszerű, mindenki ügyét egyéni-
leg kezeli. Soha nem merült fel
vele szemben panasz. Mindenki
szereti, mindenki becsüli.

Blockner juniorral más az eset.
A szenior által sinekre fektetett
üzletet sógorával együtt kitinően
vezeti. Könnyű neki a szenior ál-
tal, nehéz kezdet után elért nagy
sikerek talapzatán. De ő ezzel
nem éri be, más területre is beté-
ved és ott mindent két balkéz-
zel végez. A sajtóban minduntalan
felmerültek cikkek, tele panasz-
szal, tele sérelemmel. A felekezeti
sajtónak kétszeres oka van grave-
minákat megállapítani. A zsidó
felekezeti sajtót nem lehet össze-

hasznítani a többi felekezet lap-
jaival. Más felekezet lapjait ki-
zárólag papok, presbiterek és na-
gyon szűk kör olvassa. A zsidó
felekezet lapjait főként kereske-
dők járatják és így hirdetésre és
mindenféle hirdetményre alkal-
mas orgánumok. Ezt minden lo-
gikusan gondolkodni tudó keres-
kedő és intézeti vezető felismeri
és méltányolja. Csak egy ember
nem hajlandó ezt percipiálni és
ez: *Blockner Balázs Pál*. Egészen-
bizonyos, hogy *Blockner bácsinak*
közmegelegedésre viselt bizalmi
állását a hitközségnél — helye-
sen — sohasem fogják *Balázs Pál*-
ra bízni.

Olvasom, . . . ; — nem olvasom . . . ■ ■ ■ ■

OLVASOM

A „*Pénzvilág*” szenzációs hus-
vét-i számában kedves sorokban
emlékezik meg a „*Szombat*”-ról.
A „*Szombat*”-hoz képest a nagy-
formátumu 64 oldalas „*Pénzvilág*”
egy „*Dreadnought*” üdvöz-
letét küldi a felekezeti lobogó
alatt szerényen küzködő kis vi-
torlásnak: a „*Szombat*”-nak. Hi-
valkodás részemről — bevallom
— lenti sorok közlése, de szüksé-
gesnek tartom. Az „*Egyenlőség*”
ugyanis úgy állítja be a dolgot,
hogy csak egy felekezeti sajtó lé-
tezik és csak szerkesztőjének:

Szabolcsi Lajosnak van jogosult-
sága szerepelni a felekezeti élet-
ben. Őt kell ünnepelni és csak őt
kell minden alkalommal üdvözöl-
ni. Ezzel szemben lenti sorok iga-
zolják, hogy mi sem vagyunk
„jött-mentek”, nekünk is van be-
csületes multunk és jogunk van
helyet igényelni a *Nap* alatt —
és a *Zsinagógában*.

A „*Pénzvilág*” a „*Szombat*”
egyik cikkét a következő beveze-
tő sorokkal közli le:

„*Sorok a Pénzvilág-ról*. Laptár-
saink részéről igen gyakran ré-
szesülünk abban a megtisztelés-
ben, hogy méltató sorokat közöl-

nek A Pénzvilág-ról, amely hét-ről-hétre rohamosan hódítja magához az ország közgazdasági és pénzügyi köreinek érdeklődését. Legujabban *dr. Kenéz-Kurländer Ede* főszerkesztő a régi Magyarország közéletének egyik népszerű, markáns, nagy okosságáról és tehetségéről ismeretes alakja, *Szombat* című kedvelt lapjában *Róna Lajos* és *A Pénzvilág* címen az alábbi nagyon megtisztelő és hálás érzéseinket felélesztő sorokat közli:

OLVASOM

Schück Dávid nemesszalóki főrabbi sorait, melyben kéri annak megállapítását, hogy *Stern Samu* elnök a Jánosháza melletti *Nemesszalókon* született az ottani anyakönyvek tanúsága szerint 1874-ben január 5-én.

OLVASOM

Az Est husz éves, a *Pesti Napló* nyolcvan éves. Nem volt se harangzúgás, se mise, sem áldomás. Csak csendes méltóságteljes ünneplése a magyar kulturának.

OLVASOM

Dr. Schönfeld József nyílt levelét, melyben felhívja figyelmet egy tévedésemre. Tényleg tévedtem, mert nem tudtam, hogy *Dr. Singer Leó* azonos a várpalotai rabbival. Arra ugyanis nem tudtam gondolni, hogy egy olyan stilusban megírt cikk alatt szereplő egyén azonos lehet egy rabbival. Így tehát nem is egyszer hanem kétszer tévedtem.

OLVASOM

Fenyő Miksa egyik kitűnő cikkében: „A liberális politikának nem kell épen voltaireianusnak lennie. Respektálni kell az igaz vallásosságot, sőt *cselekvően segítségére lennie a vallási kulturának.*” Érdemes ezt a megállapítást lerögzíteni és ismételni, hogy egy *Fenyő Miksa* is kellőként értékeli a *vallási kulturát*. Néhány évtized előtt a *fenyőmik-sák* ennek az ellenkezőjét hirdették.

OLVASOM

hogy sajtó-ügyekben feltámasztják az inkvizicionális eljárást. Ha valaki kritikát mer írni, annak írásai autódafére kerülnek, életbe léptetik a kis és nagy Cheremet, lásd *Uriel Acosta*. A középkort megszegyenítő ujitás is van: az eljárás titkos, a vádlottat nem idézik meg, a vádpontokat nem közlik vele, védekezésre nincs alkalma, az ítélet szintén titkos, melyet csak a vádlónak kézbesítenek ki.

OLVASOM

A német gazdasági élet egyik sorsdöntő eseménye, a „*Hapag*” és a „*Norddeutscher Lloyd*” fuziója a felekezeti életet különösen érdekli, mert mindkét mammutvállalat *vezérigazgatója* hangosan hirdeti felekezetünkhöz való ragaszkodását: részt vesznek a felekezeti életben és a német zsidóságnak népszerű megbecsült tagjai. *Max Warburg* a német közélet egyik prominens szereplője,

emellett tagja a *Jewish Agency*-nek és a zsidóság minden philantropikus, kulturális és vallásos mozgalmában élénken részt vesz. *Dr. h. c. Jacob Goldschmidt* egyik elnöke a berlini zsidó tudományos akadémiának és örökre beírta nevét a zsidó kultúra annáleszeibe, midőn egy millió márkás adományával lehetővé tette az „*Encyclopaedia Judaica*” kiadását.

OLVASOM

A külföldi sajtó sűrűn foglalkozik a pesti kitérésekkel és arról írnak, hogy a pesti zsidóság fogy és sorvad, ami azonban nem felel meg a valóságnak. *Bécsben* és *Berlinben* sokkal nagyobb a kitérés arányszám és ennek dacára mind a két hitközség minden tekintetben erősödik és izmosodik. Kár volt *Grossmann Zsigmond* rabbi urnak a hézagos statisztikát közreadni. Ha ezzel a kérdéssel a nyilvánosság előtt foglalkozni akarunk, akkor tessék pontosan leközölni az illetők neveit, esetleg a nevek elhagyásával a kitérők korát, *nemét és családi állapotát*. Csak ezek ismeretével lehet következtetni és komoly tanulságokat leszűrni. Az eddigi fércközlés csak arra volt jó, hogy bennünket a külföld előtt pellengérré állítson.

NEM OLVASOM

A husvéti ünnepeken a dohányuccai templomelőjárók megtisztelték engem a máftirral. Összehajtott talisszal járultam a Thóra elé, először életemben. Nem vet-

ték volna tőlem rossz néven, ha kinyitom a taliszt, de megfontoltan nem tettem. Nem akartam kihívóan demonstrálni a két fő-rabbival szemben, kik szintén összehajtott taliszt használnak. Vallom és hirdetem, hogy a mi két fő-rabbink tekintélye a magyar zsidóságnak nagy értéke, melyre mindnyájunknak ügyelni kell.

Ellenben a maftirt ősi, ortodox ritus szerint lajnoltam, nem mondtam bóruch, hanem burüch és így tovább. Sok ilyen maftirt nem lajnoltak még a Dohányban. És örömmel állapítottam meg, hogy ezt tőlem senki rossz néven nem vette.

Budai Chevra Kadisa Izr. Szentegylet előljárósága

a Szentegylet

titkári állására

ezennel

pályázatot hirdet

Pályázhatnak 25—35 éves zsidó vallásu- és műveltségű hithű, feddhetlen előéletű, lehetőleg zsidó közéleti tapasztalatokkal rendelkező, a Szentegylet hivatalának vezetésére képes, a könyvelésben is jártas férfiak. A kelldően felszerelt pályázati kérvények f. évi május hó 31-ig küldendők el a Szentegylet hivatalához (II. Fő-utca 12. szám alá

A SZOMBAT HIREI

Burger Lajos jubileuma.

Az „Országos Egyetértés” hasábjairól értesülünk, hogy a kitűnő *Burger Lajos* jubilál. Erről az ünnepről a következő sorokban emlékezik meg:

A pesti izr. hitközség kiváló tisztviselője *Burger Lajos* múlt héten töltötte be hetvenedik életévét és egyben a zsidóság szolgálatában eltöltött munkaidejének negyvenedik évfordulóját. Burger főtanácsos — Isten kegyelméből — testi és szellemi erőinek teljében érte meg ezt a szép születésnapot és hetven évét megcáfoló frissességgel és agilitással látja még ma is el nehéz pozícióját a hitközségen. Hivatalosan ugyan elfelejtették köszönteni Burger Lajost születésnapja alkalmával, de annál bensőségebben köszöntötte őt híveinek és barátainak nagy tömege s mindazok, akik tudják, hogy Burger Lajos milyen nagy szolgálatokat tett a pesti zsidó-

ságnak az elmúlt negyven esztendő alatt, mint a pesti izr. hitközség szertartásügyi osztályának főtanácsosa, aki nagy zenei tudásával és művészi hozzáértésével nagyon sok kántortehetséget fedezett fel s egy időben vezetője volt egy kántoriskolának is. A szép eredményü mult visszatekintve, reméljük, hogy Burger főtanácsos még hosszú ideig fogja kamatoztatni értékes munkásságát a pesti zsidóság üdvére.

Diszes esküvő.

Április 27-én esküdött örök hűséget *Eichbaum Gizi* urleány *Biró Miklósnak* a Csáky-utcai templomban. Előkelő közönség gyűlt egybe, a hitközség színe-java, az elnökséggel az élen, kik meleg gratulációkban részesítették az örömszülőket, *Eichbaum Mórt* és nejét, a felekezeti élet közbecsülésnek örvendő tagjait.

KATZER E. udvari szücs

Molykár elleni megóvó.

Letétjegyünkre bankunk **pénzkölcsönt nyújt.**

Budapest, VI., Ó-utca 34. Nagymező-u. sápok.

Telefon: Aut. 124—83 és 289—93.

Dr. Heidelberg Márton

a Kormányzó, az ügyvédség terén szerzett érdemeiért kormányfőtanácsossá nevezte ki. Dr. Heidelberg Márton ismert és becsült tagja felekezeti életünknek, aki különösen az Omike Menza érdekében sokat és eredményesen buzgólkodik. Heidelberg Márton még a régi vágású zsidók közé tartozik, aki tradicionális nevelésben részesült és így sok zsidó tudás felett rendelkezik.

A nagyfuvaros-utcai

templomban Peszach előestélyén egy *Schönhaut* nevű 13 éves fiú imádkozta a „máárovesz“-t, igazi zsidó „kvóneval“. A „kis kántort“ *Berger József*, — *Bokor Izsó* hitközségi tanácsos apja — tanította.

A GSCHWINDT-féle gyár részvénytársaság idei kiállítása méltán kelt ismét feltűnést és a Budapesti Nemzetközi Vásárt látogató közönség élénk tetszéssel szemléli az ötletes és művészi objektumot. A dekoatív hatás mellett a Gschwindt gyár kitűnő minőségéről ismert gyártmányai azok, melyek felkeltik a közönség figyelmét, kétségtelen bizonyítékát szolgáltatván a hazai ipar fejlettségének s illusztrálóan magyarázzák, hogy mi a titka likőr különlegességei, főzelék- és gyümölcskonzervei élénk kelendőségének, valamint ama előkelő pozíciójának, melyet a fogyasztóközönség legszélesebb rétegében sikerült kivívnia. A megnyitáson nagy számban megjelent előkelőségek a Gschwindt-féle gyár

részvénytársaság kiállítása előtt hosszasan időztek és a látottak felett teljes elismerésüket fejezték ki.

Copperfield Dávid

Bemutatta az Uj-Színház

Szem nem maradt szárazon, de nevetés nélkül sem távozott senki *Dickens*, *Lestyán Sándor* dramatizálásában előadott regényének bemutatójáról. *Lázár Gida*, a kis Copperfield Dávid alakítója kényekedve szerint facsarja ki a könnyeket a szivekből és nevette meg közönségét. Épen azzal ér el hatást, hogy nem vadászik háttárra. Spontán beleéli magát szerepébe, de könnyei valódi könnyek és kacaja szívből jön. Kis beszédhibája még kedvesebbé teszi a gyermek „*Davy*“ amugy is szimpatikus alakját. Nincs könnyű helyzete a kitűnő *Baló Elemérnek*, hogy a III. felvonás Dávidja ne maradjon el elődjétől. A jól megválasztott együttesből kiemelkedik *Orsolya Erzsébet* — *Pegotty*, *Szabados P.* — *Betsey*, *Végh Sári* — *Copperfieldné*, *Bazsaj Lajos* — *Dick ur*, *Harsányi Rezső* — *Micawber*, *Boray Lajos* — *Heep Urias* és *Gonda József* — *Chillip doktor* alakítása. *Bársony* kifogástalan rendezésében kedvesen illeszkedik bele *Nádor Mihály* dala, mellyel bizonyára még gramofonszláger formájában is találkozni fogunk. Valószínű, hogy nemcsak a vége felé járó színházi szezont, hanem a jövő évad kiemelkedő darabja is Copperfield Dávid lesz.

B.

A „SZOMBAT” közigazdasága

A hűtlen kezelés elleni biztosítások

megkötése mind sűrűbb és fontosabb teendőkkel válnak a vidéki hitközségek és szentegyletek életében, amelyeknek adminisztrációjában mindinkább az a felfogás jut érvényre, hogy a jövedelmeket és mindenfajta bevételeket kellő módon megóvják az esetleges hűtlen kezelés veszélye ellen.

Ennek a ma már rendkívül gazdaságos felfogásnak az eredménye azután, hogy a pénzügyintézetek, vállalatok és kereskedőkön kívül. örvendetes nagy számban kötik a *hűtlen kezelés elleni biztosításokat* a vidék kisebb-nagyobb *hitközségei és szentegyletei* is, amelyek eme örvendetes felfogásukkal is hitvallást tesznek a technikai haladás és a körültekintő óvatos adminisztrációs-készségük mellett.

Dohánygyártmányaink nagy külföldi sikereiről

kapunk gyakorta híreket a külföldről, amelyből könnyű azt a következtetést levonni, hogy a *Magyar kir. Dohányjövédék* életében és vérkeringésében közel két esztendő óta, hogy új vezetőt kapott, egészséges változás és friss lendület válik nyilvánvalóvá. Annál is inkább örvendetesnek kell megállapítani e tényt, mivel köztudomás szerint a Dohányjövédék hosszú évtizedekig bürokrata és nem fejlődő intézmény volt, míg most *Dr. Benkő Ferenc* államtitkár irányítása és felkészültsége alatt kommersziális légkörű üzem lett, amely mint egy jól szervezett kereskedelmi vállalkozás, a maga vevőközönsége előnyös kielégítését tartja főszempontnak. És ez megnyilvánul a kész dohánygyártmányok minőségének erős feljavulá-

sában, a külső csin és csomagolás tekintetében, valamint a válogatott cigaretta- és szivarfélék sokféleségében. Így nagy népszerűségegre tettek szert az újabb cigarettafajták, rózsza, arany, szalma és parafavégekkel ellátva, különösen a legutóbb piacra került *Pharaó* és *Cleopatra*, amelyek a legkitünőbb egyiptomi cigarettáknak is méltó versenytársai. Ugyanigy kell a népszerűség magas fokán álló új szivarsorozatot is kiemelni, u. m.: *Heros*, *Royales*, *Palatinus*, *Novitas*, *Cabinet*, *Turul* és *Joviales*, amelyeket a kitünőbb cigarettákkal egyetemben nemcsak a magyar, de az európai népek dohányzó és szakértő közönsége is a legnagyobb mértékben élvezi és kedveli.

A Magyar Pamutipar Rt.

a közeli hetekben tartja mérlegmegállapító közgyűlését.

Magy. Kir. Postatakarékpénztár.

Az állam egyik legértékesebb és leghasznosabb intézménye, mely *Tormay Béla* vezérigazgató éleslátása és körültekintése folytán egyben a legerősebb betétintézet is ezidőszerint. A céltudatos takarékosági hajlam köztudatba vitelével és népszerűsítésével a legalkalmasabb intézményé vált a Postatakarék az állam nagy érdekei szempontjából, amely azonkívül, hogy a betétgyűjtő intézetek ranglistáján az előkelő második helyet foglalja el, a kisemberek egyetlen, kedvelt tőkegyűjtő helye ma. Zálogügyleti csoportja ezidőszerint ugyan még átszervezés és reorganizálás alatt áll, a szegénysorsu társadalom szempontjából azonban az egyetlen hivatott szerv szociálisabb feladatok elvégzését elősegíteni.

Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság.

igazgatósága ezidei közgyűlését a közeli napokban fogja meghirdetni, amely napirendjén a mérlegszámla megállapítását fogja tartani. A mérlegszámlából az intézet vezetőségének előnyösen

konzervatív üzletpolitikája most is ki fog tűnni, aminek következményei az egyes biztosítási ágazatok emelkedésében és eredményeiben jutnak kifejezésre. A dividendát előreláthatóan a tavalyi mértékben (15 pengő) fogja a közgyűlés megállapítani.

A Nemzeti Balesetbiztosító Rt. multévi üzletmenete is a legerőteljesebb fejlődés képét mutatja. Ez a mindjobban izmosodó, szépmenetű intézet a szakma legelsői közé küzdötte fel magát. A társaságot, amely tudvalevőleg a *Magyar-Francia* érdekkörébe tartozik, a reális üzletpolitikájú *Szilágyi* igazgató körültekintő vezetése irányítja.

Első Magyar Gyapjmosó és Bizományi Rt. április hó 2-án tartotta meg rendes közgyűlését. A Kohner-cég érdekkörébe tartozó vállalat multévi mérlege is erőteljes fejlődésről tesz tanubizonyságot.

Szerkesztésért és kiadásért
Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE felel
Budapest, VII., Király utca 43.

Neufeld Zoltán (Pannonia) nyomda
Budapest, VII., Rombach ucca 8. sz.

BERGER LÁSZLÓ

KÓSER כשר HUSCSARNOKA

BUDAPEST, VII., KISDIÓFA U. 13. Telefon: J. 401-12.

Állandóan friss vágásu כשר borju- birka-
és elsőrangú hizlalt marhahusok.

ALAPITTATOTT 1873-BAN.